

SJEMENIŠTARAC KOJI JE EMIGRIRAO ZBOG NASILNE VLASTI, U NJEMAČKOJ ZAVRŠIO STUDIJ TEOLOGIJE TE KAO SVEĆENIK ESENSKE BISKUPIJE SLUŽIO HRVATIMA U NJEMAČKOJ

**Marija Mara ŠIMOVIĆ i
Pavo ŠIMOVIĆ (prir.), *Don Branka
od Zvirovića do Zvirovića.
Providnosni put svećenika Branka
Šimovića. Ogranak Matice hrvatske
u Čitluku, 2025., 336 str.***

Marija Šimović je don Brankova nećakinja, po zanimanju stručno obrazovana pastoralna suradnica koja djeluje u jednoj bolnici u Essenu, a Pavo Šimović, također Brankov nećak, magistar pedagogije i kateheta. Oni su u ovu knjigu sabrali don Brankove izabrane pjesme te devet njegovih autobiografskih priča u lijepoj prozi (str. 15-165); zatim **šesnaest** svjedočanstava njegovih suradnika u Njemačkoj (str. 169-230), „Skicu za životopis“ (str. 235-269), prilog sa 76 slika (str. 273-312), dvije recenzije prije tiskanja: don Ive Šutala (str. 313-314) i profesora kroatistike u Zagrebu dr. sc. Vlade Pandžića (str. 315-332).

Zvirovići spadaju u župu Studence Mostarsko-duvanjske biskupije iz koje potječe i mons. Tomo Vukšić, današnji nadbiskup vrhbosanski. On je za ovu knjigu napisao Predgovor (str. 5-7) te pri-

ložio svoju propovijed održanu 19. srpnja 2020. na Zlatnoj misi don Branka u Studencima (str. 252-256). Vrlo zanimljivu propovijed biskupa Ratka Perića 11. lipnja 2010. u Studencima na 40. obljetnici don Brankova svećeništva priređivači su „skinuli“ s videozapisa (str. 244-251). Na temelju građe u ovoj knjizi iznosim tri područja svećeničkog i kulturnog djelovanja Branka Šimovića gdje je odgovarao na potrebe njemačkih i hrvatskih vjernika. Radi dopune slike o pastoralnim i socijalnim potrebama Hrvata u Njemačkoj od godine Brankova ređenja 1970. do povlačenja u mirovinu 2015., služim se i sljedećim radovima: Vladimir Stanković (ur.), *Katolička Crkva i Hrvati izvan domovine* (Zagreb: KS, 1980.), Vladimir Stanković- Franjo Lodeta (ur.), *Hrvati u Ruhru – Uz 20. obljetnicu Hrvatske katoličke župe u Essenu* (Zagreb: KS, 1976.), Vladimir Stanković, „Hrvatska inozemna pastva“, *Crkva u svijetu* 4/2000., 393-404. Nediljko Ante Ančić, „Identitet u dijaspori – Hrvatski katolici između stare domovine i novog prebivališta“, *Crkva u svijetu* 1/2017., 49-66 i Damjan Roško, *Religiozne prakse iseljeničkih zajednica Hrvata u Njemačkoj*, diplomski rad, Odsjek za sociologiju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu 2019. (38 stranica, uvid 2. 9. 2025.).

1. Od logora za izbjeglice u Italiji do studija teologije u Njemačkoj i svećeništva u biskupiji Essen

Branko se rodio 10. svibnja 1940. u obitelji Ilije **Šimovića** i Cvite r. Matić koja je rodom iz Trebižata. Kršten je u Studencima dva dana kasnije, a o imenu je odlučio župnik, krstitelj don Jure Vrdoljak. On je te godine krstio više djece dajući imena kojih dotada nije bilo u Zvirovićima da bi među župljane uveo koje novo ime (str. 87-88). Otac Ilija smatrao je da je ime Branko skraćeni oblik od imena hrvatskog kneza Branimira. Dok je otac Ilija tokom rata kao domobran bio odsutan, u Zviroviće su prodirali četnici i partizani zadajući smrtni strah ženama i djeci. Iza rata otac je s drugim muškarcima **išao u Slavoniju ili Bačku** brati kukuruz te zaradu u obliku hrane dovezio do Čapljine. Umro je 9. ožujka 1951., a Cvita ostala s petero siročadi. Branko se s tugom sjeća na „porez u naturi“ kada je nova vlast određivala koliko pojedina obitelj treba davati državi za porez od onoga što proizvodi. Sjeća se da je u niže razrede gimnazije morao pješačiti u Čapljinu 15 km, ali mu je u dobroj uspomeni ostao Crnogorac Andrija Lumbarda koji je predavao francuski (str. 98-99).

Tokom ljeta 1957. Branko je izrazio želju da postane svećenik, primljen je za kandidata Dubrovačke biskupije i raspoređen u sjeme-

nište u Dubrovniku. Te jeseni bilo je 130 učenika od prvog do četvrtog razreda. Vojni odsjek u Čapljini raspoređio ga pred maturu na služenje vojnog roka u Srbiju gdje su mu stariješine u vojnu knjižicu napisali „uči za fratra“ (str. 104). U kasarni je potajno slušao Radio Vatikan na hrvatskom koji je tada vodio hercegovački svećenik emigrant dr. Ivan Tomas. Tek nakon odsluženja vojnog roka maturirao je u Dubrovniku 19. lipnja 1963. Sredinom srpnja pošao je na grupni odmor budućih bogoslova te je bio raspoređen na studij teologije u Splitu. Vrlo ga je ogorčio poziv u rezervu iako je pred nekoliko mjeseci bio završio redovni vojni rok. U tom kriznom trenutku mještanan Vili **Šimović** Martinov predložio mu je da zajedno pobjegnu u inozemstvo, a on je već imao brata u Francuskoj. Nakon razmišljanja i molitve Branko je odlučio pridružiti se Vili mu i to povjerio bratu Anđelku, uz obvezu da ne kazuje majci i ostalima u kući. Ponio je osobnu iskaznicu i maturalnu svjedodžbu. U kazivanju „Put u nepoznato“ (str.108-128) dočarao je neke detalje s tog opasnog putovanja. Vlakom iz pravca Milana stigli su do posljednje stanice u Italiji, pješke prešli Alpe i u prvoj policijskoj stanici u Francuskoj zatražili politički azil. Vili mu je dopušteno da se pridruži svojem bratu u Grenobleu, a Branko je vraćen Italiju. Bio je raspoređen u izbjeglički logor San Sabba u Trstu na čekanje odobrenja za azil.

Oko 15. prosinca 1963. rečeno mu je da mu je odobren azil te je dobio dokument da je politički emigrant (str. 132-133). Premješten je u logor za izbjeglice u Capui kamo je jednom mjesečno dolazio hrvatski svećenik. Branko je s vremenom saznao da pastoral za hrvatske emigrante vodi dr. Krešimir Zorić i dobio je njegov telefon. Polovicom korizme 1964. premješten je u logor u Latini gdje se zblizio sa svećenikom Lončarom koji je dolazio iz Rima služiti misu za hrvatske izbjeglice. Na susretu u Rimu dr. Zorić je obećao preporučiti Branka za studij teologije i svećeništvo u Kanadi ili Francuskoj te mu dao adresu kuće za hrvatske svećenike u Grottaferrati gdje je stanovao i dr. Ivan Tomas: „On je isto Hercegovac i bit će mu drago ako ga posjetite u Grottaferrati“ (str. 139). Od travnja do kolovoza 1964. boravio je u Grottaferrati čekajući priliku da bude upućen na studij teologije (str. 141).

Rješenje je došlo od Franje Lodete, hrvatskog svećenika u Essenu koji je nakon tri godine zatvora u Staroj Gradišci pobjegao u Njemačku te uz odobrenje esenskog biskupa otvorio katoličku misiju za Hrvate na području Ruhra. S dokumentom o studiju teologije u Njemačkoj Branko je pošao u Capuu i „na temelju toga dobio izbjegličku putovnicu Documento di viaggio“ (str. 142). Stigao je u Essen vlakom 28. kolovoza 1964. i te jeseni počeo studij teologije u Bonnu. Među profesorima imao

je Josepha Ratzingera (kasniji papa Benedikt XVI.) i Huberta Jedina koji je urednik *Velike povijesti Crkve* (Kršćanska sadašnjost objavila hrvatski prijevod u osam svezaka od 1979. do 2019.) Drugi dio studija nastavio je u Bochumu gdje je diplomirao u srpnju 1968. Biskup Essena tražio je da diplomirani teolozi koji žele postati svećenici dvije godine prožive u Bogoslovnom sjemeništu, što je Branko spremno prihvatio. U svibnju 1969. umrla mu je majka Cvita kojoj nije mogao putovati na sprovod jer je bio **politički izbjeglica**.

Za svećenika esenske biskupije zaređen je 10. srpnja 1970., a dva dana kasnije proslavio je mladu misu u Essenu s rodbinom i prijateljima koji su mogli doći (str. 169-173; str. 195-196). U prvim godinama svećeništva raspoređivan je za kapelana u nekoliko njemačkih župa, ali se brinuo i za hrvatske katolike toga područja.

2. Vodio Hrvatsku katoličku misiju (HKM) Bochum od 1973. do 1993.

Na zamolbu urednika ove knjige svoje svjedočanstvo o don Brankovu djelovanju među Hrvatima dao je i Johannes Broxtermann, umirovljeni župnik *Lüdenscheida* (hrvatski prijevod i njemački izvornik, str. 197-198). Za Brankovo djelovanje u Bochumu on ističe kako su Hrvati odani Crkvi te su slijedili svećenika koji ih je predvodio sna-

gom svoje volje i energično. U knjizi *Hrvati u Ruhru* 1976. objavljena je slika Branka Šimovića kao svećenika HKM-a u Bochumu. U knjizi *Katolička crkva i Hrvati izvan domovine*, 1980., str. 222, predstavljen je ukratko HKM Bochum god. 1980., uz sliku voditelja Branka.

Tu je prikazano kako se Bochum nalazi u središtu Rührske oblasti te zauzima jugoistočni dio esenske biskupije. Na tom području živjelo je tada preko 3000 „ljudi iz naše zemlje, od kojih su bar polovica Hrvati katolici“. Zahvaljujući crkvenom porezu (Kirchensteuer) koji ubire država od svih zaposlenih te ga prema njihovoj konfesiji dodjeljuje nadležnoj Crkvi ili vjerskoj zajednici, HKM Bochum mogao je zaposliti pastoralnu suradnicu za vođenje crkvenog pjevanja i posjećivanje vlastitih vjernika u dvanaest bolnica koje se nalaze na području Misije. Misija se brine i za brojne hrvatske studente koji studiraju na bochumskom sveučilištu. Osnovala je knjižnicu s hrvatskim knjigama, pokrenula povremeno glasilo, zatim hodočašća u Neviges, Lurd i druga svetišta.

U Bochumu je 1978. održana vjeronaučna olimpijada za hrvatske katoličke misije u sjevernoj Njemačkoj, a glavni organizator bio don Branko sa svojim osobljem i suradnicima. Kako je tek 1976. osnovana socijalna služba za ovo područje, don Branko je „vršio i službu socijalnog radnika nastojeći pomoći našim ljudima u svim potrebama, no on i danas

rado pomogne i u stvarima koje nisu čisto pastoralnog značaja“.

Jedno od područja don Brankova svećeničkog djelovanja bilo je traženje ljetnog posla hrvatskim studentima kako bi nešto zaradili za nastavak studija. U ovoj knjizi objavljeno je svjedočanstvo o tome profesora Bože Odobašića, pretiskano iz časopisa *Naši razgovori* br. 1, 1979. (ovdje str. 185-188). On je tada bio svećenik student na Papinskom biblijskom institutu u Rimu. Tu naš kasniji profesor Staroga zavjeta na Vrhbosanskoj teologiji ističe kako je toga ljeta posredstvom Misije radilo oko 45 studenata iz BiH, Hrvatske i s Kosova. On navodi: „U Misiji smo našli uporište za naše kršćansko svjedočenje i angažiranost i porast ljubavi prema bratu čovjeku i našu vjekovnu odatnost Bogu i Crkvi“ (str.186). Posjetili su Nizozemsku sa skupinom studenata bochumskog univerziteta. Na tom izletu izbliza su doživjeli ulogu socijalnog radnika.

3. Programirao studijske susrete hrvatskih studenata u Njemačkoj uz pozivanje uglednih izlagača

Hrvatski povjesničar dr. sc. Jozo Džambo studirao je i radio u Bochumu od 1973. do 1984. te nastavio živjeti u Münchenu. On je u posebnom prilogu prikazao stupnjevito nastajanje tjedna hrvatske kulture za hrvatske studente u Njemačkoj (str. 202-212). Organizirano

ga je započeo vrhbosanski svećenik Anto Jelić u Eichstättu kao prefekt hrvatskih bogoslova 1975., ali su mu predstavnici ondašnje vlasti prigodom pohoda domovini 1982. oduzeli putovnicu i nije više mogao u inozemstvo. Glavni organizator trebao je po Njemačkoj i Austriji pronalaziti sponzore za smještaj sudionika i dolazak pozvanih predavača. Nakon A. Jelića, „na pozornicu je stupio don Branko“ (str. 203). **Džambo u nastavku** ističe kako su se hrvatski studenti u Bochumu sastajali kod don Branka i u crkvi sv. Marije gdje je djelovao Franjo Lodeta. Don Branko je povremeno izdavao časopis *Naši razgovori* u kojem su studenti objavljivali svoje književne i znanstvene pokušaje. S tugom se sjeća da ih je špijunirao jedan ucijenjeni kolega. Prema njegovoj procjeni Tjedan hrvatske kulture za studente u Njemačkoj ne bi se bio razvio bez doprinosa don Branka. Na Tjednu, koji je održan od 19. do 26. listopada 1980., njemački povjesničar iz Münchena Georg Stadtmüller održao je izlaganje „Hrvati u europskoj povijesti“. Kontroverzna je bila diskusija o mogućnosti dijaloga između kršćana i marksista u Jugoslaviji koju je moderirao njemački profesor filozofije Richard Schaeffer, a sudjelovao je i hrvatski dominikanac iz Zagreba Tomo Vereš.

Hrvatski kulturni tjedan nije bio namijenjen širokom sloju sudionika, ali je po svjedočanstvu J. Džambe doprinos don Branka bio ključan.

Svoj prilog o susretima hrvatskih studenata u Njemačkoj u ovoj knjizi dao je pjesnik Juraj Planinc koji živi u Mainzu te piše na hrvatskom i njemačkom (str. 257-263). On i Robert-Alojzije Ivišić, koji živi u Berlinu, izradili su u ovoj knjizi „Tabelarni pregled susreta hrvatskih studenata u tuđini“ od 1970. do 1998. (str. 264-268). U Pregledu su navedena imena i teme izlagača iz domovine i inozemstva. Tu možemo vidjeti da je pomoćni biskup Tomislav Jablanović god. 1972. govorio o odnosu muslimana i katolika kod nas; on je god. 1980. izložio temu: „Shvaćanje braka i obitelji kod bosansko-hercegovačkih muslimana“. Fra Mile Babić s Franjevačke teologije u Sarajevu god. 1973. govorio je o pretpostavkama za hrvatsku teologiju; bošnjački emigrant iz Beča dr. sc. Smail Balić 1977. govorio je o Doprinosu južnih Slavena islamskoj kulturi. Tomislav Šagi Bunić govorio je 1982. o svetom Franji Asiškom u povijesti i kulturi Hrvata. Na istom susretu književnik Ivan Raos govorio je o vlastitom književnom stvaranju. Prof. dr. sc. Tomislav Ladan iz Zagreba govorio je god. 1987. o suvremenoj hrvatskoj književnosti. God. 1989. dr. sc. Franjo Tuđman obradio je temu „Prošlost i budućnost u hrvanju sa sadašnjosti“. God. 1994. dr. sc. Zdravko Tomac obradio je temu „Europska integracija iz hrvatske perspektive“. O istoj temi iz njemačke perspektive govorio je Wolfgang Kramer iz Hamburga, a Luigi Vittorio Ferraris

iz Rima obradio ju je iz talijanske perspektive. God. 1998. opća tema bila je „Hrvatska komunikacija s Europom“, a Mario Grčević iz Mannheimima izložio je temu „Slavističke predodžbe o južnoslavenskom jedinstvu“.

Don Branko je u jednoj autobiografskoj zgodi opisao poziv književniku Ivanu Raosu, autoru romana *Prosjaci i sinovi*, da god. 1982. održi hrvatskim studentima izlaganje o svojem književnom radu (str. 152-158). Raos je prihvatio i zatražio skromni smještaj privatno, ne u hotelu. Nakon predavanja don Branko je svojega gosta odveo u Francusku i Belgiju gdje je u gradiću Florennes bila Raosova sestra kao jedna od redovnica Služavki Malog Isusa. Kontakt se razvio u osobno prijateljstvo tako da mu je Raos kasnije poslao kopiju filma „Prosjaci i sinovi“, a on ga dijelio među hrvatskim svećenicima u Njemačkoj. Za vrijeme godišnjeg odmora na Korčuli 1987. don Branko je iz medija saznao da je iznenada preminuo Ivan Raos, da je pokopan na groblju u rodnom mjestu Medovu Docu i tom zgodom sebi posvijestio kako je Raos veliki pisac i rodoljub.

Zaključak – Osobno sam upoznao don Branka u Lüdenscheidu u rujnu 1970. te kasnije dok je vodio HKM u Bochumu. Njegovi nećaci Marija i Pavo Šimović skladno su u ovu knjigu utkali don Brankove pjesme, prozna kazivanja i svjedočanstva suradnika. Kroatist

profesor Vlado Pandžić u recenziji pred tiskanje knjige istaknuo je don Brankov književni talent i izrazio želju da i preostala građa doživi „ukoričeno izdanje“ (str. 331). Knjigu preporučam svećenicima i studentima teologije.

Don Branko je umirovljen od aktivne svećeničke službe u Njemačkoj 30. rujna 2015. U njegovo vrijeme Hrvati su se doseljavali u Njemačku kao politički emigranti ili kao radnici na „privremenom radu“. U međuvremenu urušio se komunistički sustav u bivšoj državi, Hrvatska je postala međunarodno priznata država koja je 2013. primljena u Europsku uniju. Hvat se, međutim, i dalje doseljavaju u Njemačku, a tamošnji biskupi traže od hrvatskih svećenika da poslužuju i njemačke župe. Koji je smisao hrvatskih misija u novim prilikama? O tom nude kreativne refleksije Vladimir Stanković u članku iz god. 2000. podsjećajući s kardinalom Kuharićem da hrvatska inozemna pastva promiče među iseljenicima bratoljublje, **čovjekoljublje** i rodoljublje. Nediljko Ante Ančić u članku iz 2017. vidi da u novim prilikama naše misije mogu njegovati kulturu i nacionalnu samosvijest među iseljenicima. Bilo bi obogaćenje za Hrvate kao narod i katoličku zajednicu da don Branko svoje pastoralno iskustvo prikaže u obliku memoara.

Mato Zovkić